

32001F0220

22.3.2001

ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

L 82/1

RÁMCOVÉ ROZHODNUTÍ RADY**ze dne 15. března 2001****o postavení obětí v trestním řízení**

(2001/220/SVV)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o Evropské unii, a zejména na článek 31 a čl. 34 odst. 2 písm. b) této smlouvy,

s ohledem na podnět Portugalské republiky ⁽¹⁾,

s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu ⁽²⁾,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) V souladu s akčním plánem Rady a Komise o nejlepších způsobech provádění ustanovení Amsterodamské smlouvy týkajících se vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva, zejména s jeho body 19 a 51 c), je třeba do pěti let od vstupu Smlouvy v platnost řešit otázku pomoci obětem prostřednictvím zpracování srovnávací studie režimů odškodňování obětí a zhodnocení možnosti přijmout opatření v rámci Evropské unie.
- (2) Komise předložila dne 14. července 1999 Evropskému parlamentu, Radě a Hospodářskému a sociálnímu výboru sdělení nazvané „Oběti trestné činnosti v Evropské unii: úvahy o normách a opatřeních, které je třeba přijmout“. Evropský parlament schválil usnesení týkající se sdělení Komise dne 15. června 2000.
- (3) Závěry ze zasedání Evropské rady v Tampere ve dnech 15. a 16. října 1999, a zejména bod 32 stanoví, že by měly být vypracovány minimální normy pro ochranu obětí trestné činnosti, zejména pro přístup obětí ke spravedlnosti a pro jejich právo na náhradu škody, včetně náhrady soudních nákladů. Kromě toho by měly být vytvořeny vnitrostátní programy pro financování opatření, veřejných i nevládních, na pomoc obětem a jejich ochranu.
- (4) Členské státy by měly sblížit své právní a správní předpisy v míře nezbytné k dosažení cíle, jímž je umožnit obětem

trestných činů zvýšenou úroveň ochrany nezávisle na členském státě, ve kterém se nacházejí.

- (5) Je třeba přihlížet k potřebám obětí a vyhovět jim komplexním a koordinovaným způsobem, aby se zabránilo přijímání dílčích či nesourodých řešení, jež by mohla oběti způsobit druhotné poškození.
- (6) Toto rámcové rozhodnutí se proto neomezuje na řešení otázky ochrany zájmů obětí v rámci samotného trestního řízení. Obsahuje rovněž určitá opatření pro pomoc obětem před trestním řízením a po trestním řízení, jež mohou zmírnit následky trestného činu.
- (7) Opatření pro pomoc obětem trestných činů, a zejména ustanovení týkající se odškodnění a mediace, se však netýkají řešení v občanskoprávním řízení.
- (8) Je nezbytné sblížit pravidla a praxi týkající se postavení a hlavních práv obětí, se zvláštním zřetelem na respektování důstojnosti obětí, na jejich právo poskytovat a přijímat informace, právo rozumět a být pochopen, právo být chráněn v jednotlivých etapách řízení a právo na přihlídnutí ke znevýhodnění způsobenému bydlištěm v jiném členském státě, než ve kterém byl spáchán trestný čin.
- (9) Toto rámcové rozhodnutí nicméně členským státům neukládá povinnost zaručit obětem stejné zacházení jako stranám řízení.
- (10) Je důležité zapojení specializovaných služeb a subjektů pro pomoc obětem před trestním řízením, v jeho průběhu a po jeho skončení.
- (11) Osobám přicházejícím do styku s oběťmi je nezbytné poskytnout vhodné a dostatečné školení, neboť je to podstatné jak pro oběti, tak pro dosažení cílů trestního řízení.
- (12) Je účelné používat stávající propojení v rámci sítě mezi kontaktními místy v členských státech, ať již v rámci soudního systému, nebo pro propojení subjektů pro pomoc obětem,

⁽¹⁾ Úř. věst. C 243, 24.8.2000, s. 4.

⁽²⁾ Stanovisko ze dne 12. 12. 2000 (dosud nezveřejněné v Úředním věstníku).

PŘIJALA TOTO RÁMCOVÉ ROZHODNUTÍ:

Článek 1

Definice

Pro účely tohoto rámcového rozhodnutí se rozumí:

- a) „obětí“ fyzická osoba, která utrpěla škodu včetně fyzického či psychického poškození, citovou újmu či hmotnou ztrátu přímo způsobenou jednáním či opomenutím, jež porušuje trestněprávní předpisy členského státu;
- b) „subjektem pro pomoc obětem“ nevládní subjekt legálně usazený v členském státě, jenž bezplatně a za vhodných podmínek pomáhá obětem trestných činů, a doplňuje tak činnost státu v této oblasti;
- c) „trestním řízením“ trestní řízení v souladu s platným vnitrostátním právem;
- d) „řízení“ postup v širokém slova smyslu zahrnující kromě trestního řízení všechny kontakty obětí, které v souvislosti se svými případy naváží s jakýmkoli orgánem, veřejnou službou či subjektem pro pomoc obětem před trestním řízením, v jeho průběhu nebo po jeho skončení;
- e) „mediaci v trestních věcech“ hledání řešení ujednaného mezi obětí a pachatelem trestného činu a zprostředkovaného příslušnou osobou před trestním řízením nebo v jeho průběhu.

Článek 2

Respektování a uznání

1. Každý členský stát zaručí obětem ve svém trestněprávním systému skutečnou a přiměřenou úlohu. Bude nadále usilovat o to, aby obětem v průběhu řízení zaručil zacházení náležitě respektující jejich osobní důstojnost, a uznává práva a oprávněné zájmy obětí, zejména v rámci trestního řízení.
2. Každý členský stát zajistí, aby s oběťmi, jež jsou zvláště ohrožené, bylo zacházeno zvláštním způsobem, který co nejlépe odpovídá jejich situaci.

Článek 3

Výsledky a dokazování

Každý členský stát zaručí, aby oběti mohly být v průběhu řízení vyslechnuty a mohly poskytovat důkazy.

Každý členský stát přijme vhodná opatření, aby jeho orgány vyslyšely oběti pouze v míře nezbytné pro účely trestního řízení.

Článek 4

Právo přijímat informace

1. Každý členský stát zaručí, aby oběti zejména od svého prvního kontaktu s orgány činnými v trestním řízení měly přístup k

informacím podstatným pro ochranu jejich zájmů, a to všemi vhodnými prostředky a pokud možno v obecně srozumitelných jazycích. Mezi tyto informace patří alespoň:

- a) služby nebo subjekty, na něž se mohou oběti obrátit s žádostí o pomoc;
- b) druh pomoci, kterou mohou získat;
- c) kde a jak mohou podat trestní oznámení;
- d) etapy řízení následující po trestním oznámení a úloha obětí v těchto etapách;
- e) jak a za jakých podmínek může oběť získat ochranu;
- f) v jakém rozsahu a za jakých podmínek má oběť přístup k
 - i) právnímu poradenství nebo
 - ii) právní pomoci nebo
 - iii) jakémukoli jinému druhu poradenství,
 pokud na ně má v případech uvedených v bodech i) a ii) právo;
- g) požadavky, které upravují nárok oběti na odškodnění;
- h) má-li oběť bydliště v jiném státě, jaké jsou zvláštní prostředky, které jsou jí k dispozici pro zajištění ochrany jejich zájmů.

2. Každý členský stát zajistí, aby oběti, jež projeví takové přání, byly informovány o

- a) výsledku jejich trestního oznámení;
- b) podstatných skutečnostech, jež jim v případě trestního stíhání umožní sledovat průběh trestního řízení s osobou stíhanou za čin, jenž se obětí dotýká, s výjimkou mimořádných případů, kdy by mohlo dojít k narušení řádného průběhu řízení;
- c) rozhodnutí soudu.

3. Členské státy přijmou nezbytná opatření, která alespoň v případech, kdy pro oběť existuje nebezpečí, zajišťují, aby bylo možno v okamžiku propuštění osoby stíhané nebo odsouzené za trestný čin, rozhodnout o informování oběti.

4. Pokud členský stát z vlastního podnětu předá informace uvedené v odstavcích 2 a 3, musí oběti zaručit právo na výběr, zda tyto informace přijme nebo odmítne, ledaže je jejich sdělení povinné v rámci daného trestního řízení.

Článek 5

Zajištění komunikace

Každý členský stát přijme nezbytná opatření, aby co nejvíce zmínil komunikační obtíže týkající se porozumění nebo účasti obětí v postavení svědka nebo strany řízení v důležitých etapách dotyčného trestního řízení, a to způsobem srovnatelným s opatřeními tohoto druhu, která přijímá vůči obviněným.

Článek 6

Zvláštní pomoc obětem

Každý členský stát zajistí, aby oběť měla v odůvodněných případech bezplatný přístup k poradenství uvedenému v čl. 4 odst. 1 písm. f) bodě iii) týkajícímu se její úlohy v řízení a případně též k právní pomoci uvedené v čl. 4 odst. 1 písm. f) bodě ii), pokud by mohla mít postavení strany v trestním řízení.

Článek 7

Náklady obětí v souvislosti s trestním řízením

Každý členský stát v souladu s příslušnými vnitrostátními předpisy nabídne oběti, jež má postavení strany nebo svědka, možnost náhrady nákladů vzniklých v souvislosti s jejich oprávněnou účastí na trestním řízení.

Článek 8

Právo na ochranu

1. Každý členský stát zajistí přiměřenou úroveň ochrany obětem a případně jejich rodinám nebo osobám se stejným postavením jako rodinní příslušníci, zejména pokud jde o jejich bezpečí a ochranu jejich soukromí, domnívají-li se příslušné orgány, že existuje vážné nebezpečí odplaty, nebo pokud existují zjevné důkazy o vážném úmyslu narušit jejich soukromí.

2. Za tímto účelem, a aniž je dotčen odstavec 4, zaručí každý členský stát, aby v případě potřeby mohla být v rámci soudního řízení přijata vhodná opatření na ochranu soukromí a vyobrazení oběti, její rodiny nebo osob se stejným postavením jako rodinní příslušníci.

3. Každý členský stát dále zajistí, aby se zamezilo kontaktům mezi obětí a pachatelem v budově soudu, ledaže to trestní řízení vyžaduje. Každý členský stát za tímto účelem stanoví ve vhodných případech postupné vytváření oddělených čekáren pro oběti v soudních budovách.

4. Je-li nezbytné chránit oběti, zejména ty nejohroženější, před následky jejich výpovědí při veřejném soudním jednání, zajistí každý členský stát, aby mohly na základě soudního rozhodnutí svědčit za podmínek umožňujících dosažení tohoto cíle, a to všemi vhodnými prostředky slučitelnými s jeho základními právními zásadami.

Článek 9

Právo na odškodnění v rámci trestního řízení

1. Každý členský stát zajistí, aby oběť trestného činu měla nárok na vydání rozhodnutí v přiměřené době o odškodnění pachatelem v rámci trestního řízení, ledaže vnitrostátní právo stanoví pro určité případy, že k odškodnění dojde jiným způsobem.

2. Každý členský stát přijme nezbytná opatření podporující pachatele, aby poskytl oběti přiměřené odškodnění.

3. Majetek oběti zajištěný v rámci trestního řízení, který lze vrátit, je oběti neprodleně vrácen zpět, pokud není naléhavě vyžadován pro potřeby trestního řízení.

Článek 10

Mediace v rámci trestního řízení

1. Každý členský stát podporuje mediaci v trestních věcech pro trestné činy, které považuje za vhodné pro tento druh opatření.

2. Každý členský stát zajistí, aby mohla být vzata v úvahu veškerá ujednání mezi obětí a pachatelem dosažená při mediaci v trestních věcech.

Článek 11

Oběti s bydlištěm v jiném členském státě

1. Každý členský stát zajistí, aby jeho příslušné orgány přijaly vhodná opatření pro zmírnění obtíží, jež mohou nastat, má-li oběť bydliště v jiném státu, než ve kterém došlo k trestnému činu, zejména pokud jde o průběh řízení. Za tímto účelem musí být příslušné orgány zejména oprávněné:

- rozhodovat o tom, zda oběť může učinit výpověď bezprostředně po spáchání trestného činu,
- za účelem výslechu oběti s bydlištěm v zahraničí využít v co nejširší míře ustanovení o videokonferencích a telefonních konferencích, obsažená v člancích 10 a 11 Úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie ze dne 29. května 2000 ⁽¹⁾.

2. Každý členský stát zajistí, aby oběti trestného činu, ke kterému došlo v jiném členském státu, než ve kterém mají bydliště, mohly podat trestní oznámení u příslušných orgánů státu bydliště, pokud nejsou schopny tak učinit v členském státu, kde byl čin spáchán, nebo pokud si tak nepřály učinit v případě závažného trestného činu.

Neuplatní-li příslušný orgán, u něhož je trestní oznámení podáno, sám svou příslušnost, neprodleně je předá příslušnému orgánu státu, na jehož území byl trestný čin spáchán. Trestní oznámení je vyřízeno podle vnitrostátního práva státu, v němž byl trestný čin spáchán.

Článek 12

Spolupráce mezi členskými státy

Každý členský stát podporuje, rozvíjí a zlepšuje spolupráci mezi členskými státy zaměřenou na zajištění účinnější ochrany zájmů obětí v rámci trestního řízení, která bude probíhat v rámci sítí přímo souvisejících se soudním systémem nebo která bude mít podobu vazeb mezi subjekty pro pomoc obětem.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 197, 12.7.2000, s. 1.

Článek 13

Specializované služby a subjekty pro pomoc obětem

1. V rámci řízení podporuje každý členský stát zapojení služeb pro pomoc obětem pověřených organizací úvodního přijetí obětí a následné podpory a pomoci obětem, buď poskytováním speciálně vyškolených osob v rámci svých veřejných služeb, nebo formou uznání a financování subjektů pro pomoc obětem.

2. Každý členský stát podporuje součinnost uvedených osob či subjektů pro pomoc obětem v rámci řízení, zejména při:

- a) poskytování informací obětem;
- b) pomoci obětem podle jejich bezprostředních potřeb;
- c) doprovázení obětí, je-li to nezbytné a možné, v průběhu trestního řízení;
- d) pomoci poskytované obětem na jejich žádost po skončení trestního řízení.

Článek 14

Školení osob, které se podílejí na řízení nebo mají jiné kontakty s oběťmi

1. Každý členský stát podporuje prostřednictvím svých veřejných služeb nebo financováním subjektů pro pomoc obětem podněty umožňující osobám, které se podílejí na řízení nebo mají jiné kontakty s oběťmi, získat odpovídající školení zvláště zaměřené na potřeby nejvíce ohrožených skupin.

2. Odstavec 1 se vztahuje zejména na policejní úředníky a právníky.

Článek 15

Praktické podmínky týkající se postavení obětí v průběhu řízení

1. Každý členský stát podporuje v rámci celého řízení, a zejména pak v prostorách orgánů, ve kterých lze zahájit trestní řízení, postupné vytváření podmínek nezbytných pro předcházení druhotnému poškození obětí a pro zamezení vzniku zbytečných tlaků. Zejména jde o to zaručit obětem řádné úvodní přijetí a vytvořit v dotyčných prostorách vhodné podmínky odpovídající jejich situaci.

2. Pro účely odstavce 1 přihlédne každý členský stát zejména ke stávajícímu vybavení soudů, policejních služeb, veřejných služeb a subjektů pro pomoc obětem.

Článek 16

Územní působnost

Toto rámcové rozhodnutí se vztahuje na Gibraltar.

Článek 17

Provádění

Každý členský stát uvede v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s tímto rámcovým rozhodnutím

— pro článek 10 do 22. března 2006,

— pro články 5 a 6 do 22. března 2004,

— pro ostatní ustanovení do 22. března 2002.

Článek 18

Hodnocení

Ke dnům uvedeným v článku 17 sdělí všechny členské státy generálnímu sekretariátu Rady a Komisi znění předpisů, kterými ve svém vnitrostátním právu provádějí povinnosti, jež pro ně vyplývají z tohoto rámcového rozhodnutí. Na základě zprávy, kterou vypracuje generální sekretariát podle informací obdržaných od členských států a písemné zprávy Komise, ověří Rada ve lhůtě jednoho roku od uvedených dnů, zda členské státy přijaly opatření nezbytná k dosažení souladu s tímto rámcovým rozhodnutím.

Článek 19

Vstup v platnost

Toto rámcové rozhodnutí vstupuje v platnost dnem vyhlášení v *Úředním věstníku Evropských společenství*.

V Bruselu dne 15. března 2001.

Za Radu

předsedkyně

M-I. KLINGVALL